

LAUSUNTO OIKEUSMINISTERIÖN ÄÄNIOIKEUSIKÄRAJATYÖRYHMÄN RAPORTISTA ”NUORTEN ÄÄNI, AIKUISTEN UURNA?”

SUOMEN NUORISOVALTUUS TOJEN LIITTO KANNATTAÄÄNIOIKEUSIKÄRAJAN LASKUA KUNNALLISVAALEISSA 16 IKÄVUOTEEN

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto – Nuva ry. kiittää oikeusministeriön äänioikeustyöryhmää hyvästä ja laajasta raportista, jossa on tarkasteltu äänioikeusikärajan laskua kunnallisvaaleissa kuuteentoista ikävuoteen monesta eri näkökulmasta. Työryhmän raportissa on huomioitu esimerkiksi se tosiseikka, että nykyisellään 16-vuotiaat ovat veronmaksuvelvollisia, mutta eivät ole oikeutettuja osallistumaan päätöksentekoon kunnallisissa vaaleissa. Lisäksi raportissa on todettu äänioikeusikärajan laskun liittyvän yleiseen eurooppalaiseen keskusteluun teemasta. Työryhmän raportissa on myös pohdittu äänestysikärajan laskun edesauttavan nuorten kasvamista aktiiviseen kansalaisuuteen äänestämisen osalta, kun äänestysaktiivisuutta tarkastellaan pitkällä aikavälillä.

Raportissa tärkeimpinä vasta-argumentteina äänestysikärajan laskulle kunnallisvaaleissa on mainittu nuorten riittämätön yhteiskunnallinen kypsyys, poliittinen kompetenssi ja politiikkatietämys sekä nuorten mahdollinen manipuloitavuus. Kesällä 2010 julkaistussa Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa Suomessa toteuttamassa ICCS-tutkimuksessa todettiin suomalaisnuorten yhteiskunnallisen tietämyksen olevan kansainvälisessä vertailussa kärkitasoa, joten nuorten riittämätön yhteiskunnallinen tietämys ei Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton mielestä ole riittävä vastaperustelu äänioikeusikärajan laskulle kuntavaaleissa. Liitto huomauttaa myös, että vanhempienkaan ikäpolvien äänestäjiltä ei erikseen edellytetä yhteiskunnallista tietämystä äänestys-oikeuden saavuttamiseksi, vaan äänioikeus vaaleissa on myös sellaisilla henkilöillä, joiden saama koulutus yhteiskunnalliseen päätöksentekoon on huomattavasti vähäisempää kuin nykyisillä suomalaisnuorilla. Nykyiset 16-vuotiaat ovatkin liiton näkemyksen mukaan myös varsin valveutuneita kansalaisia, jotka eivät ole vanhempia ikäpolvia helpommin manipuloitavissa äänestyspäätöksenteossa.

Samaisessa ICCS-tutkimuksessa suomalaisnuorista 85 % kertoi aikovansa äänestää aikuisina vaaleissa. Totuus kuitenkin on se, että alle 45-vuotiailla äänestysaktiivisuus vaaleissa on usein alle 50 %, joten tämä aikomus jää usein konkretisoitumatta todelliseksi äänestysaktiivisuudeksi. Liiton mukaan yksi syy tähän äänestysaktiivisuuden vähäisyyteen nuorten aikomuksiin verrattuna saattaa olla se, että peruskoulun yhteiskuntaopin opetuksen jälkeen nuorille saattaa syntyä useiden vuosien tauko ennen todellista mahdollisuutta päästä ilmaisemaan mielipiteensä vaaliurnilla. Liiton mielestä äänestysikärajan lasku 16 vuoteen kunnallisvaaleissa olisikin perusteltua siitä syystä, että peruskoulun päättävillä ja toisella asteella opiskelevilla nuorilla tietotaso ja kiinnostus vaikuttamiseen ovat tutkimustenkin mukaan verraten korkeita.

Äänioikeusikärajan lasku 16 vuoteen kunnallisvaaleissa on syytä toteuttaa myös siksi, että nuoret ovat kunnallisten palveluiden suurkuluttajia esimerkiksi koulutuksen, terveydenhuollon, julkisen liikenteen ja vapaa-ajan palveluiden osalta. Näin ollen onkin absurdia, ettei nuorilla ole oikeutta olla virallisesti mukana vaikuttamassa näitä asioita koskevaan päätöksentekoon vaaliosallistumisella. Liitto huomauttaa myös, että 16-vuotiaat asuvat vielä usein kotikunnassaan, jolloin he ovat sitoutuneempia omaan kotikuntaansa. Nykyisin ensimmäinen äänestyskerta kunnallisvaaleissa voi tulla eteen vasta 21-vuotiaana, jolloin moni

nuori on jo muuttanut pois kotikunnastaan esimerkiksi opiskelujen tai työn perässä, eikä välttämättä ole enää niin tietoinen ja kiinnostunut sen hetkisen kotikuntansa asioista.

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto huomauttaa, että äänioikeusikärajan laskeminen vaaleissa ei ole mikään yksittäinen viisastenkivi yhteiskunnallisen osallistumattomuuden ongelman ratkaisemisessa, mutta se voi olla yksi ratkaisu osana laajempaa kokonaisuutta. Liitto huomauttaakin, että asiasta ei pitäisikään käydä keskustelua vaihtoehtona muille aktiiviseen kansalaisuuteen tähtääville toimenpiteille, vaan se tulisi huomioida yhtenä toimenpiteenä muiden joukossa. Liitto uskoo, että äänioikeusikärajan lasku kunnallisvaaleissa edesauttaisi nuorten huomioimista esimerkiksi poliittisten puolueiden ohjelmissa ja toiminnassa sekä johtaisi luonnolliseen kouluissa annettavan yhteiskunnallisen opetuksen sisältöjen uudelleentarkasteluun.

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto – Nuva ry. kannattaa äänioikeusikärajan laskemista kunnallisvaaleissa pysyvästi 16 ikävuoteen jo vaaleissa 2012. Äänioikeusikärajatyöryhmä huomioi raportissaan myös asiantuntijalausunnot, joiden mukaan äänioikeusikärajan lasku ei nykyisessä lainsäädännössä ole sidottu vaalikelpoisuusikärajaan. Lainsäädännöllistä estettä äänestysikärajan laskulle 16 vuoteen kunnallisvaaleissa ei siis ole, vaikkakin muutoksen toteuttaminen vaatii muutoksen sekä perustus- että vaalilakiin. Liitto kuitenkin tarkentaa, että lainsäädäntöä on muutettu ennenkin myös äänioikeusikärajan osalta, joten äänioikeusikärajan laskussa on kyse ainoastaan poliittisesta tahdosta: siitä, halutaanko nuorten mielipiteen ilmaisemiselle luoda todelliset mahdollisuudet tässä suomalaisessa yhteiskunnassa. Lainsäädännössä nuorille on luotu jo vastuuta ja velvoitteita esimerkiksi rikosoikeudellisen vastuun ja veronmaksuvelvollisuuden muodossa, joten nyt on aika luoda näiden vastuiden rinnalle myös oikeuksia.